

Araştırmacı Öğretmen Yöntemi Kullanılarak Disleksili Bireyler ile Yapılan Kısa Film Öyküsü Yazma Çalışması

Sırrı Serhat SERTER¹

Özet

Disleksi, zekâ düzeyi gözetmeksizin her kültürel ve sosyo-ekonomik düzeyde görülebilen, nörolojik temelli bir öğrenme bozukluğudur. Disleksili olma durumu, yaygın olarak ilköğretim çağlarında okuma yazma problemleri ile fark edilebilmektedir. Bireyler erken müdahale imkanlarından yararlanamamakta ve sosyal hayata uyumlanmakta da zorlanmaktadır. Çalışma, disleksi tanılı bireylerin eğitim hayatlarında yaşadıkları zorlukların araştırılmasıyla başlamıştır. Edinilen bilgiler ışığında çalışma yöntemi olarak araştırmacı öğretmen yöntemi uygun bulunmuş, verilecek eğitimlerin içerik/zaman programı oluşturulmuş ve disleksi tanılı 12/18 yaş grubundan 14 bireye haftada 10 saat ve 5 hafta süreli kısa film öyküsü yazma eğitimleri verilmiştir. Çalışmanın amacına uygun gerçekleştiğinin değerlendirilebilmesi için, eğitimlerden önce tüm katılımcılardan birer öykü yazmaları istenilmiştir. Eğitimlerin tamamlanması ile katılımcılardan ilk öykülerindeki konularına sadık kalarak yeniden yazmaları beklenilmiştir. Çalışmanın basılı çıktısı olarak katılımcıların öykülerinin ilk ve son versiyonlarının yer aldığı bir kitap çalışması yapılmıştır. Eğitim çalışmaları katılımcıların ve öğretmenlerin odak ve konsantrasyonlarına zarar vermeyecek profesyonellikte görüntülenmiş ve belgesel film haline getirilmiştir. Çalışmanın hedef kitlesi olan özel eğitim öğretmenlerini temsilen, bu bölümde öğrenim gören öğretmen adaylarından 14 kişilik kontrol/deney grubu oluşturulmuştur. Çalışma sürecinde elde edilen tüm görsel ve basılı materyaller söz konusu grup ile paylaşılmış ve geri dönüşlere ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma ile alan yazına katkı sağlamak ve disiplinler arası farkındalık yaratmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Disleksi, Araştırmacı Öğretmen Yöntemi, Kısa Film Öyküsü, Öğretmen Eğitimi, Farkındalık

Araştırma Makalesi | Geliş Tarihi: 03.01.2021 -Kabul Tarihi: 13.04.2021

Serter, S.S.(2021). "Araştırmacı Öğretmen Yöntemi Kullanılarak Disleksili Bireyler ile Yapılan Kısa Film Öyküsü Yazma Çalışması" Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), sayı 9, s 58-80

¹ Doç.Dr. Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Sinema-Televizyon Bölümü, Sinemada Yapım-Yönetim Anabilim Dalı. E-posta: ssserter@anadolu.edu.tr Orcid: 0000-0002-1656-5351.

The Study of Writing a Short Film Story with Individuals Who Have Dyslexia by Using the Researcher Teacher Method

Abstract

Dyslexia is a neurologically based learning disorder that can be seen at any cultural and socio-economic level regardless of intelligence level. Dyslexia is commonly noticed with literacy problems in primary school ages. Individuals cannot benefit from early intervention opportunities and have difficulties in adapting to social life. The study started by investigating the difficulties experienced by individuals with dyslexia in their education life. In the light of the information obtained, the researcher-teacher method was deemed appropriate as the study method, the content / time schedule of the trainings to be provided was created, and 14 individuals with dyslexia were given 10 hours a week and 5 weeks of short film story writing training. All participants were asked to write a story before the training in order to evaluate whether the study was carried out in accordance with its purpose. With the completion of the trainings, the participants were expected to rewrite their stories by staying true to the topics in their first stories. A book containing the first and last versions of the stories of the participants was made as a printed output of the study. The training activities were professionally screened and turned into documentary films that would not harm the focus and concentration of the participants and trainers. Representing the special education teachers, who are the target audience of the study, a control / experimental group of 14 candidates studying in this department was formed. All visual and printed materials obtained during the study process was shared with the group and evaluations regarding the feedbacks were made. With the study, it is aimed to contribute to the literature and to create interdisciplinary awareness.

Key Words: Dyslexia, Researcher Teacher Method, Short Film Story, Teacher Education, Awareness

Giriş

İlk öğrenme güçlüğü 1896 yılında Dr. Morgan tarafından “konjenital kelime körlüğü” tanısıyla yayınlanmış, 1930-40’lı yıllarda “Minimal Beyin Hasarı”, 1940’lı yıllardan sonra da “Minimal Beyin Disfonksiyonu” olarak tanımlanmıştır (Demir, 2005, s. 7). Okuma (leksi) beynin lisanla ilişkili bir yüksek kortikal fonksiyondur. Bu fonksiyondaki kısmi bozukluğa “disleksi”, tam kayba “aleksi” adı verilir. Herhangi bir zekâ sorunu olmayan bir kişi okuma yeteneğini hiçbir zaman tam kazanamazsa veya çok geç ve yavaş bir biçimde kazanırsa ve buna yol açacak herhangi bir beyin hastalığı söz konusu değilse buna da “gelişimsel disleksi” denir (Bingöl, 2003, s. 67). Dünya Nöroloji Federasyonu (World Federation of Neurology) 1970’te gelişimsel disleksiye “Konvansiyonel yönergeler, yeterli zekâ ve sosyokültürel olanaklara rağmen okumayı öğrenme zorluğu biçiminde kendini gösteren bir bozukluk” olarak tanımlamıştır (Shaywitz ve Shaywitz, 1989, s. 858).

Disleksinin bireylerde ilk tanılanma süreçlerinin okuma/yazma zamanlarıyla eşleşiyor olması nedeniyle kişilerin erken müdahaleden yararlanamaması sorunu ile karşılaşmaktadır. Bu durum da disleksili bireylerin gerek eğitim ve gerek sosyal hayata

uyumlanmalarında oldukça büyük problemlere yol açmaktadır. Özellikle ülkemizde disleksinin öğrenme/uyumlanma problemlerine ilişkin bulgularına başkaca anlamlar yükleme yatkınlığı, zamanla düzelmesini bekleme ve yok sayma durumlarının da sebep olduğu yanlısamalar ile de disleksinin yaygın görülen bir durum olmadığına yönelik yanlış kanılar gelişebilmektedir.

Balcı, disleksinin toplumlarda sık görülmeyen nadir bir durum olduğu yargısının, disleksi hakkında yanlış bilinen bir durum olduğunu belirterek şunları söylemektedir (2017, s. 7):

Türkiye’de, ülke genelinde yapılan, disleksili bireylerin varlığına ilişkin bir çalışmanın varlığına rastlanılmamakla birlikte disleksinin dünyadaki ülkelerdeki varlığına göz atarak bu yargı hakkında daha net bilgi sahibi olunabilir. ABD’de öğrenme güçlüğü çeken bireyler %15-25’leri bulan bir orandadır. Bu öğrenme güçlüğü çeken bireylerin yaklaşık %80’in ise disleklilidir (Lerner, 1989). Disleksinin; İngiltere’de görülme oranı %10 iken, Almanya’da bireylerin %5’inde, Polonya’da okul çağı öğrencilerinin %10-15’inde, Macaristan’daki öğrencilerin %7-10’unda, üç farklı okuma sistemi olan (Hiragana, Katakana, Kanji) Japonya’da ise okumada %1 oranında Hiragana, %2-3 oranında Katakana ve %5-6 oranında ise Kanji okuma sisteminde, Hollanda’da yaklaşık %10, Kuveyt’te ise %6,29 oranında disleksili bireylere rastlanmaktadır. Bu oranlara bakılacak olunursa, her ülkede ortalama en az %5 oranında disleksili birey bulunmaktadır. Yani bunu her 20 kişide 1 kişinin disleksi olabileceği şeklinde düşünülürse, disleksinin toplumlarda nadir görülen bir durum olmadığı daha net bir şekilde anlaşılacaktır (BDA 2012 dyszy- Chudzinska, 2009; Gersons-Wolfensberger ve Ruijsenaars, 1997; Kennison, 2013; Nijakowska, 2008; Shaywitz, 1998; Smythe ve Everatt, 2000; UNDP, 2008).

Disleksi kavramının özellikle ülkemizde çok uzun bir geçmişe dayanan bilinirliğinin olmaması sebebi ile anne-babalar çocuklarının durumlarıyla ilgili kaotik süreçler yaşayabilmekte, çocuklarına gerçekçi ve çözüme yönelik hedeflerden uzak başkaca anlamlar yükleyebilmektedirler. Çocuklarının üstün zekalı ve veya özel yetenekli olduğuna duyulan yanlış inanışlar bunlardan en belirgin olanlarındandır. Oysaki disleksi ile zekâ arasında bir ilişki yoktur ve her tür zekâ seviyesinde bu problemle karşılaşılabilir. Ron Davis disleksiye kişiye bahşedilmiş bir hediye olarak görmekte, aynı zamanda alanında yetenekli pek çok ünlü disleksililerin varlığı hiç de az değildir (aktaran Balcı, 2017, s. 5). Bu veriler ışığında disleksiye zekadan -üstün/geri- bağımsız olarak bir öğrenme güçlüğü olarak tanılamak ve yaygın özelliklerini bilmek faydalı olacaktır. Özel öğrenme güçlüğü olan çocukların genel davranış özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

Okul öncesi dönemde; konuşmada gecikme görülebilir, birbirine yakın heceli kelimelerde sesler karıştırılır (“su” yerine “bu” gibi), ayakkabıların bağlanmasında başarısızlık yaşanır, sağ-sol karıştırılır, bir iş yapılırken her iki el de kullanılır, kullanılacak el konusunda belirgin bir seçim yapılamaz, alfabedeki harf ve seslerin öğrenilmesinde zorluk yaşanır, zaman ve yön kavramları birbirine karıştırılır. Okul döneminde ise; okuma geç ve zor öğrenilir, yavaş ve hatalı okunur, yazı bozuklukları

çok sık görülür, matematikte güçlük çekilir, çarpım tablosunu öğrenememe görülür, imla ve noktalama hataları yapılır, d ile b, p ile b harflerini karıştırılır, okuduğunu anlamada sorun yaşanır, okurken sık sık harfler karıştırılır (“dağ” yerine “bağ”, “sal” yerine “şal” vb.), harflerin sırası karıştırılır (“kız” yerine “zık” veya “ızk” vb.), benzer kelimeler birbirine karıştırılır (“incir” yerine “zincir”, “en” yerine “ne” vb.), bazı kelimeler yanlış hecelenir, hece atlanır, heceler tersten okunur veya yazılır, sesli okuma sırasında vurgulamalar inişli- çıkışlı olur ve noktalama işaretleri görülmez, dil sorunları görülür, sayfa yanlış ve düzensiz kullanılır, çizgiler arasında yazmada zorluk yaşanır, kelimeler çok yer kaplayacak şekilde aralıklı veya birbirine çok bitişik yazılır, yuvarlak ve düz çizgiden oluşan harfleri yazmada zorluk yaşanır, aşırı düzensizlik görülür, dikkat dağınıklığı veya erken unutmaya görülür, geç ve yavaş yazılır, şekiller, semboller ve işaretler tersten algılanır ve yazılır (“+” yerine “x” kullanma gibi), öz güven yoksunluğu yaşanır, problem çözme becerilerinde gerilik görülebilir, yazılı sınavlarda başarısızlık oranı sözlü sınavlara kıyasla daha yüksektir, zamanı kullanma, kavrama ve söylemede zorluk yaşanır, kurulan cümlelerin sonunu getirmede zorluk yaşanır, genelde kısa cümleler kurulur. Bununla beraber bu çocuklar aşırı hareketli ya da aksine çok durağan olabilirler, birden fazla işlem gerektiren problemlerde ve soyut kavramları algılamada sorun yaşarlar, organize etme, sentez ve analiz etmede güçlük yaşayabilirler. Buna ek olarak bu bireylerde uyum sorunları görülebileceği gibi, görsel ve işitsel algılarında yavaşlık, motor koordinasyonlarında ise sorunlar söz konusu olabilir (Salman vd, 2016, s. 173).

Tüm bu bilgilendirmeler öncelikle ailenin ve uzantısında toplumun, disleksiye zihinlerinde doğru konumlandırılmaları gerekliliğinin altını çizmektedir. Ancak elbette bu farkındalıklar, çözümlere yönelik süreçlerde başlı başına yeterli olmamaktadır. Gerçek bir iyileşme politikasından bahsedebilmek, ancak disleksili bireylerin gerekli ve yeterli eğitimleri almaları ile ilgili düzenlemelerin yapılması ile mümkün olabilecektir. Arslan bu durumu şöyle açıklar:

Eğitim, bireyin, toplumun ve ekonominin gelişmesine yön veren bir lokomotif olup toplumun geliştiğini gösteren önemli etken olarak kabul edilir. Bu nedenle, toplumun eğitimle ilgili beklentileri her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bu durumda bir ülkenin kalkınmasını sağlamak için yapılacak ilk iş, o ülkede yaşayan bireylerin eğitim seviyesinin yükseltilmesini sağlamaktır (2009, s.144).

Günümüzde her ülkede olduğu gibi ülkemizde de karşılaşılan eğitim sorunlarına çözümler bulabilmek için eğitim sistemleri sorgulanmaktadır. Yapılan araştırma ve sorgulamalar neticesinde, karşılaşılan eğitim sorunlarından çoğunun geleneksel olarak nitelenen öğretim yöntemlerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Geleneksel öğretim uygulamalarının temel özelliklerine bakıldığında; bilgiyi aktarmaya ağırlık veren eğitim anlayışı, ders kitaplarına aşırı bağımlılık, öğretmenin mutlak egemenliği, öğrencileri araştırmaya yönleltmeyip yalnızca dinleyen/izleyen konumda tutarak onların zihinsel açıdan edilgenleştirilmelerine sebep olan düzenlemeler, kişisel görüşleri açıklamaya izin vermeyen sınıf iklimi, sunulan bilgileri anlamaya ve farklı yorumlar yapmaya olanak tanımayan öğretim yöntemleri gibi bazı noktalar dikkati çekmektedir (Deryakulu, 2000, s. 53-77).

Çalışma bu veriler ışığında, geleneksel öğretim yöntemlerinden uzak disleksili bireylerin

öğrenim süreçlerini kolaylaştıracak görsel eğitim materyalleri ile de desteklenerek öğrenci katılımı bir aktarım dili ile hayata geçirilmiştir. Anadili İngilizce olan toplumlarda yapılan araştırmalara göre, disleksinin, bu toplumların %3 ila %10'luk hatta bazen %20'leri bulan kesimini etkileyen bir alana sahip olduğunu vurgulayan Balcı, etki alanı bu denli geniş olan disleksiye müdahale yönteminin eğitim olduğuna dikkati çekerek şunları söyler:

Bu öğrencilerin, ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanan okuma programlarıyla bu sıkıntılarının büyük bir oranda üstesinden gelmeleri mümkündür. Bu eğitsel tedavi sürecinde en büyük sorumluluk eğitimcilere düşmektedir. Öğrencilerinin okuma deneyimlerini dikkatle takip eden bir öğretmen, disleksili bireyin erken tanınmasını sağlayacaktır. İlkokul 3. sınıfa kadar tanınmış, eğitsel müdahale süreci başlayıp başarılı sonuçlar almış bir disleksili öğrencinin diğer öğrencilerle eşit akademik başarı düzeylerine ulaşması ve psikolojik açıdan onlardan geri bırakılmaması çok önemlidir. Aksi takdirde, okuma öğrenememiş, sınıf ortalamasının çok gerisinde kalmış bireyler psikolojik olarak olumsuzluklarla karşılaşacak ve kendilerini yetersiz hissedeceklerdir. Hellendoorn ve Ruijsenaars (2000), disleksili çocukların yetişkinliklerinde bile devam eden sosyal ve duygusal sorunlarının olduğunu ve bu bireylerden ilkokuldaki deneyimleri pozitif olanların engellerini daha kolay kabullendiklerini söylemişlerdir. Riddick, Sterling, Farmer ve Morgan (1999) ise disleksililerin üniversite dönemlerinde bile düşük benlik algısına sahip olduklarından bahsetmektedir. Ingesson (2007) ise disleksinin bireylerde yarattığı olumsuz etki tanımlarken, erken teşhisin öneminden bahsetmektedir (2019, s. 165).

Disleksili bireylerde eğitimin önemi şüphesiz tartışılmaz bir konumdur, ancak öğrenmeyi olumlu ve olumsuz şekilde etkileyen çeşitli unsurlar da bulunmaktadır. Bunlar öğrenen, öğrenme stratejileri, öğrenme malzemesi, öğrenme ortamıyla ilgili etkenler olup, öğrenmeyi kolaylaştırır ya da zorlaştırır. Bu belirtilen unsurlarla ilişkili bir problemi olmayan her çocuğun, okul yaşamında başarılı olacağı düşünülür (Altuntaş, 2010; Bacanlı, 2004).

Bu çalışma için yapılan saha araştırmalarında, disleksili bireylere yönelik eğitim programlarının hazırlanmasına yardımcı, örnek veya referans araştırmaların yok denecek kadar az olması sorunu ile karşılaşmıştır. Bu nedenle çalışmaya öncelikle bireylerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik analiz çalışmaları ile başlanılmıştır. Yapılan bu ön araştırmalar bireylerin klasik eğitim modelinin yalnızca aktarım ile gerçekleştirilen dilinden uzak ve kişi katılımı olarak sağlanması gerekliliğine işaret etmiştir. Ön araştırma çalışmalarında elde edilen veriler ışığında katılımcı bireylerin eğitim program ve yöntemleri oluşturulmuştur. Çalışma ile disleksili çocukların öğrenme ve öğrendiklerini ifade edebilmelerine olanak sağlayacak çeşitli eğitsel ve sanatsal yöntemlerle, öğrenme süreçlerini iyileştirmeye, onların güçlü yönlerini ve özel yeteneklerini ortaya çıkartmalarına yardımcı olmaları amaçlanmıştır. Hazırlanan eğitim programlarının bireylerin günlük yaşam becerilerine katkı sağlayacak içerikte olacak şekilde tasarlanması ile de ikincil bir kazanım elde edilmeye çalışılmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda araştırma iki aşamalı ve iki ayrı hedef kitle ile hayata geçirilmiştir. İlk aşamada, birinci hedef kitle olan disleksi tanımlı katılımcılardan birer öykü

yazmaları istenilmiş ve hazırlanan eğitim programına sadık kalınacak şekilde onlara kısa film öyküsü yazma eğitimleri verilmeye başlanılmıştır. Eğitimlerin tamamlanmasından sonra katılımcılardan kendi yazdıkları ilk öykülerini, aldıkları eğitimlerden edindikleri bilgiler doğrultusunda yeniden yazmaları istenilmiştir. Katılımcılarla yapılan eğitimin öncesi ve sonrası öyküleri, eğitim süreçlerinin geri dönüşüne ait tüm çıktılar ve araştırılarak edinilen bilimsel bilgiler basılı ve görsel olarak bir araya getirilmiştir.

Çalışmanın diğer hedef kitlesi ise özel eğitim öğretmen adaylarından belirlenmiştir. Hedef kitleyi temsilen bu bölümde öğrenim gören öğretmen adaylarından 14 kişilik kontrol ve deney grubu oluşturulmuş, tüm araştırma ve uygulama çıktıları söz konusu grup ile paylaşılmıştır. Çalışma ile özel eğitim alanında öğrenim gören öğretmen adaylarının yöntem, uygulama, bilgi ve becerilerine disiplinler arası iş birliği ile katkı sağlanması amaçlanmış ve yapılan derinlemesine görüşmelerde çalışma ile hedeflenen beklentilere uygun geri bildirimler alınmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, yukarıda ifade edilen genel amaç doğrultusunda elde edilmesi hedeflenen çıktılar göz önünde bulundurularak “Araştırmacı Öğretmen” yöntemi seçilmiştir. Araştırmacı Öğretmen yöntemi; öğretmenlerin okul ve sınıf ortamlarında eğitim ve öğretimin problemlerine yönelik araştırma yürütmelerinin önerildiği araştırma şekli (AÖM) olarak tanımlanmaktadır. Bu model öğretmene problemleri araştırma metodu veya tekniği değil, öğretmenler için çok elverişli olduğu ispatlanan bir yaklaşımdır. Çünkü bu yaklaşımın temeli uygulayıcının pratikte karşılaştığı problemleri belirleyip çözüme prensibine dayanır. Kısacası uygulayıcı, yani öğretmen bir araştırmacıdır (Ekiz ve Yiğit, 2012). Bu yöntem, bir öğretmenin eğitsel sürecinde beklenen yakın yaklaşık başarı grafiğinde ilerlemeyeşine ilişkin problemi fark etmesi, bu sorunun çözümü için bilimsel bir yaklaşımı benimseyerek bir araştırma yürütmesi ve elde ettiği sonuçları diğer meslektaşları ile paylaşması şeklinde de tanımlanmaktadır (Cohen ve Manion, 1994).

Araştırmacı öğretmen yaklaşımı ilk olarak Japonya’da uygulanmıştır. Öğretmenlerin profesyonel gelişimine katkı sağlaması, öğrencilerin öğrenmeleri ve derse karşı tutumları üzerinde olumlu etki yaratması yaklaşımın Amerika ve İngiltere’de de benimsenmesini sağlamıştır. En basit açıklama ile araştırmacı öğretmen yaklaşımı; öğretmen topluluklarının bir araya gelerek öğrencilerin öğrenmesini engelleyen unsurları belirleyip, bu unsurların geliştirilmesi için öneriler geliştiren ve bu önerileri öğrenme planlarına aktaran, uygulanan öğrenme planlarının etkililiğini veri toplama araçları ile sınanan ve sonuçları tartışıp genellemelere ulaşma süreci olarak tanımlanmaktadır (Altun, 2015).

Eğitim ve öğretim etkinliklerinde öğretmenler, birçok farklı problemle karşılaşmaktadırlar. Gerekli mesleki beceri ve niteliğe sahip olan eğitimciler, alanlarının öğretimiyle ilgili problemleri tespit edebilmenin yanında, mevcut problemleri araştırıp gerekli çözüm önerileri getirebilmelidirler. Günümüzdeki çağdaş öğretmen eğitimi kurumları, öğretmen adaylarına yukarıdaki özellikleri taşıyacak bir eğitim vermelidir. Araştırmacı öğretmen modeli diye tanımlanan bu yaklaşım, geçen asrın son çeyreğinde, gelişmiş ülkelerin

öğretmen eğitimi programlarında yerini almıştır (Demircioğlu, 2004).

Araştırmacı Öğretmen Modelinde öğretmen, çalıştığı alanda araştırmacı bir rol üstlenir; problemi belirler, çözüm önerir, bu önerilerini uygulayarak varılan sonuçları diğer öğretmen ve ilgililerle tartışabilecek seviyeye ulaştır. Elde edilen veriler raporlar haline dönüştürülür. Bu yaklaşımla tespit edilen problem ve öneriler, öğrencisini ve öğrenme ortamını iyi tanıyan öğretmen tarafından uygulandığı için, inandırıcı ve gerçekçidir. Kısacası öğretmenin araştırmacı bir role sahip olması; bulunduğu şartları belirleyip buna paralel müfredat programları geliştirmesine, gönderilen mesajın mümkün olduğu kadar istendiği gibi algılanmasına ve etkili bir uygulama yapmasına yardımcı olacaktır. Araştırmacı öğretmenin elde ettiği verilerin etkili raporlara dönüştürülmesi durumunda hem bu alanda çalışanlara hem de bu alana hazırlık yapan öğretmen adaylarını hazırlama programlarına içerik yönünden katkıda bulunacaktır (Çepni ve Akdeniz, 1996).

Çalışmaya disleksili bireylerin sosyal beceri, uyum süreçleri ve eğitim hayatları ile ilgili yerli ve yabancı literatür taramaları yapılarak başlanmıştır. Toplanan bilgiler doğrultusunda disleksili bireylerin öğrenme süreçlerini kolaylaştıracak bir eğitim programı ve sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlayacak bir eğitim içeriği hazırlanmıştır. Tüm katılımcıların başlangıç ve eğitim sonrası yazdıkları öyküler kitap haline getirilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların tüm eğitim süreçleri de kayıt altına alınmıştır. Çalışmada elde edilen görsel ve basılı tüm veriler, disleksili öğrencilere yönelik doğru eğitim programları hazırlamalarına katkı sağlayabilmek için özel eğitim öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adayları ile paylaşılmıştır. Bu paylaşımlar ile öğretmen adayları, disleksili bireylerin çalışma kapsamında denenmiş eğitim yöntem ve materyallerine verdikleri reaksiyonları objektif olarak gözlemleyebilmişler ve bu gruplar ile yapılacak çalışmalarda kendilerinin kullanabilecekleri alternatif uygulamalar için de öngörü sahibi olabilmişlerdir.

Çalışma kapsamında gönüllü katılımcı grup (disleksi tanılı öğrenciler) ile yapılan eğitim süreçleri kayıt altına alınarak bir belgesel haline getirilmiştir. Çalışmanın deney grubunu oluşturan öğretmen adayları ile yapılan bilgilendirme çalışmaları öncelikli olarak bu belgesel film üzerinden gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yazdığı öykülerin yer aldığı kitap çalışması da destek materyal olarak kullanılmıştır.

Öğretmenlerin eğitim alanında araştırmacı olarak etkin bir rol almaları, meslekî yaşamlarında alacakları kararlarda araştırma sonuçlarından beslenerek fark yaratmalarına, öğretmenlik mesleğinin pratik boyutunu güçlendirmelerine, sınıf içerisindeki güncel eğitim-öğretim ihtiyaçlarına daha etkili çözümler geliştirebilmelerine ve öğrenci çıktılarının niteliğini geliştirebilmelerine katkıda bulunabilir (Babkie ve Provost, 2004; Ilişko vd., 2010). Ayrıca, bunun yalnızca okullardaki uygulamalara değil üniversitelerdeki araştırmacılar tarafından gerçekleştirilecek çalışmalara da ışık tutacağı açıktır (Cochran-Smith ve Lytle, 1993).

Çalışma T.C Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı iş birliği ile gerçekleştirilmiş olup, söz konusu iş birliği ile disleksi alanında kurulu dernekler vasıtası ile Türkiye'nin değişik illerinde ikamet eden disleksi tanılı öğrenci ailelerine ulaşılmış ve Ankara ilinde eğitim sürecinde ikamet etmeye uygun olan 12 -18 yaş grubundan kız ve erkek 14

öğrencinin gönüllü olarak araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Katılımcı gruba ait ortak özellikler değerlendirilirken, okula gitmede isteksizlik, verilen talimatları takip etmede güçlük, organize olamama ve davranış bozuklukları üst başlıklarına rastlanmıştır.

Çalışmanın diğer katılımcı grubu Eskişehir Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim öğretmenliği bölümünde eğitim gören ve Türkiye'nin başka şehirlerden gelen öğretmen adaylarından seçilmiştir. Disleksili katılımcılar ile yapılan çalışmalar, alanında kurulu bir derneğin çalışma salonları ve bahçesini kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adayları ile yapılan çalışmalar için ise Eskişehir Anadolu Üniversitesi yerleşkesi kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılacak eğitim materyalleri, literatür taramalarından elde edilen veriler ve özel eğitim alanı uzmanları ile yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır. Eğitim, katılımcılarla yapılacak ders konusuna uygun olarak hazırlanmış ve görsel materyallerle de desteklenerek farklı duyuların kullanımı ile çoklu öğrenme sağlanması amaçlanmıştır. Eğitimin başladığı ilk gün, katılımcıların sınıf ortamına dirençli oldukları ve grup çalışmalarında yeterince uyumlu olmadıkları gözlemlenmiştir. Bu nedenle derslerin bazıları sınıf ortamından bahçeye taşınarak, katılımcılar için farklı bir motivasyon kaynağı yaratılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın diğer katılımcı grubu ise, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğretmen adaylarından oluşturulmuştur. Bu öğrenciler arasından 14 kişi seçilmiştir. Seçilen bu kişilerin yedisi deney, yedisi de kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Her iki gruba da disleksi hakkındaki temel bilgi seviyelerini ölçme amaçlı, özel eğitim alan uzmanları danışmanlığında hazırlanan sorulardan oluşan ön test uygulanmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmazken, deney grubuna seçilen öğretmen adaylarına disleksi tanılı bireylerin eğitim süreçlerini anlatan belgesel film izlettirilmiştir. Çalışmanın bu aşamasından sonra hem deney hem de kontrol grubundaki öğretmen adaylarına disleksili bireylerin sosyal uyumlanma ve eğitim başarılarına ilişkin görüşlerin sorulduğu son test uygulanmıştır. Son test uygulamasında yalnızca deney grubuna araştırmacı öğretmen yöntemindeki bilgi aktarımının belgesel film izlettirilerek yapılması hakkında görüşlerine ait ilave sorularda sorulmuştur. Öğretmen adayları ile yapılan bu görüşmeler ve veri toplama süreci, 2017 yılının ocak ve şubat aylarında gerçekleştirilmiştir.^{2*}

Çalışmanın uygulama süreci başlamadan önce, disleksi tanılı katılımcılar ile birebir görüşmeler sağlanmış ve onlardan konu sınırlaması olmaksızın birer kısa öykü yazmaları istenmiştir. Katılımcılardan istenilen ilk öykülerle, kişilerin hem yazma becerileri hem de ilgi alanlarına yönelik fikir sahibi olmak amaçlanmıştır. Katılımcılar arasında herhangi bir etkileşim olmaması amaçlandığı için, onlardan öykülerini uygulamanın gerçekleştirileceği sınıf ortamına geçilmeden ve birbirleri ile tanışmadan önce yazmaları istenilmiştir. Dolayısıyla her katılımcı eğitimin ilk gününe kendisine ait bir öykü yazarak gelmiştir.

Yapılan ön çalışmalar neticesinde disleksili bireylerin öğrenme güçlüğüünün yanı sıra, günlük yaşamlarında sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, zaman-mekân eşleştirmeleri

2 Bu araştırma, Mayıs 2016'da başlayıp Ekim 2017'de sonuçlanan ve Anadolu Üniversitesi'nde yapılan bir bilimsel araştırma projesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

yapabilme gibi kısa film öyküsünün kavramsal yapısını oluşturan konularda da sıkıntılar da yaşadıkları fark edilmiştir. Bu sebeplerden ötürü bu çalışmayla bireylerin öğrenme süreçlerine katkı sağlayacak alternatif bir eğitsel yöntemin geliştirilmesinin yanı sıra, öykü yazımının ana unsurları olan özne, zaman, mekân, sebep-sonuç ilişkisi kavramlarının doğru kullanımının ve yaşamsal becerilere yönelik iyileştirmenin sağlanması amaçlanmıştır. Çalışmanın amaçlarına uygun olacak şekilde geliştirilen eğitim programının içeriği ise şu başlıklar altında belirlenmiştir:

- Sinemada senaryo ne anlama gelir?
- Senaryoya giden süreçte masal ve efsanelerin yeri nedir?
- Öykü nedir? Bir öyküyü oluşturan öğeler nelerdir?
- Kısa film nedir? Bir kısa film öyküsü nasıl yazılır?

İçerik belirlendikten sonra, çalışma için 5 hafta ve haftada 10 saat olacak şekilde bir eğitim süreci tasarlanmış ve bu sürece uygun bir zaman/ içerik şablonu oluşturulmuştur. Bu sürece göre, ilk hafta yapılan derslere her katılımcının derse gelmeden önce kendi yazdığı hikayesini sınıfta yüksek sesle okuması ve bunu diğer katılımcılar ile paylaşmasıyla başlamıştır. İlk hafta katılımcıların klasik sınıf ortamına direnci ve topluluk önünde kendini ifade etmedeki çekinceleri dikkate alınmış, bu nedenle ikinci hafta ders ortamı bahçeye taşınmıştır. Her ders, işlenecek konuya uygun olarak anlamayı kolaylaştıracak görsel materyaller hazırlanmış, bu materyaller katılımcıların kişisel ve ortak kullanımına sunulmuştur. Katılımcıların yaşadıkları sosyal uyumlanma zorlukları da dikkate alınarak eğitimlerin bazı kısımları birebir olarak gerçekleştirilmiştir. Sınıf ortamından uzaklaşmak derse olan ilgiyi ve ortak dikkati artırmıştır. Konu, hedeflenene yakın bir öğrenim kazanımı ile tamamlanmıştır. Eğitimin 3. ve 4. haftasında yapılan derslerin kimi sınıfta kimi ise bahçede yapılarak, eğitim programı içeriğine uygun olacak şekilde bilgi aktarımı gerçekleştirilebilmiştir. Eğitimin 5. ve son haftası eğitim süreci sınıf-bahçe, bireysel-grup çalışması olarak ayrı ayrı deneyimlenmiş ve her birinde de beklenen motivasyon ile katılım sağlandığı gözlenmiştir.

Çalışmaya tüm öğrenciler başından sonuna kadar eksiksiz katılım sağlamış ve hedeflenen programdaki tüm eğitim içeriğinin aktarımı da gerçekleştirilebilmiştir. Eğitim programının tamamlanmasının ardından, katılımcı öğrencilerden öykülerini ilk yazdıkları versiyona ve aktarmak istedikleri fikirlerine sadık kalmaları koşulu ile tekrar yazmaları istenmiştir. Bu kez öğrencilerin, kazanımları beklenen ikincil beceri olan zaman, mekân, neden-sonuç ilişkisi gibi kavramları yazdıkları kısa film öykülerine yansıttıkları görülmüştür. Araştırmacı ve katılımcıların, öykülerin ilk ve son versiyonları üzerindeki davranışsal kazanım ve gelişmelerle ilgili değerlendirmeleri yapmasıyla süreç tamamlanmıştır.

Tüm bu eğitim süreçleri profesyonel çekim ekipleri tarafından görüntülenmiş, katılımcıların “Kısa Film Öyküsü” yazma eğitimlerine ait hem eğitimci ve hem de öğrenci perspektifini yansıtır bir göz kullanarak bir belgesel film haline getirilmiştir.

Öğretmen Adaylarıyla Gerçekleştirilen Uygulama Süreci

Çalışmanın amaca uygun gerçekleştirildiğine yönelik sağlamaların yapılabilmesi ve katılımcı gruba ait elde edilen bilgilerin saha kullanıcılarına aktarımı için, özel eğitim

öğretmen adaylarından 14 kişilik kontrol/deney grubu oluşturulmuştur. Bu grup için Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören ve ailesinde disleksili tanılı kimse olmayan kişiler belirlenmiştir.

Tüm öğretmen adaylarına disleksinin tanımı, disleksi ve zekâ ilişkisi gibi temel sorular sorularak bilgi ve farkındalık ölçümlerinin yapıldığı bir ön test uygulanmıştır. Daha sonra deney grubunda yer alan 7 öğretmen adayına çalışmanın birinci aşamasında gerçekleştirilen disleksili bireylerle yapılan eğitim süreçlerinin belgesel film çalışması izletilmiş ve katılımcıların ilk ve son öykülerinden oluşan kitaplar paylaşılmıştır. Buna karşılık kontrol grubunda yer alan 7 öğretmen adayı ile herhangi bir bilgi paylaşımı yapılmamıştır. Tüm öğretmen adaylarının katılımı ile gerçekleştirilen son test çalışmasında disleksi ve öğrenme ilişkisi, disleksi ve sosyal uyumlanma becerileri ilişkisi gibi sorulardan oluşan son test uygulaması yapılmıştır. Aynı zamanda deney grubundaki öğretmen adaylarına belgesel film ile süreç aktarımına yönelik görüşlerinin alındığı ilave sorularda sorulmuştur.

Son aşamada ise, çalışmada elde edilen tüm bilgiler -kullanılan yöntem de uygun olarak- araştırma grubuna seçilmiş tüm öğretmen adayları ile paylaşılmıştır. Bu bilgi aktarımıyla, tüm öğretmen adayları üzerinde disleksili bireylerin eğitimlerine ilişkin yöntemler nasıl olmalıdır sorularına ait bilinçli bir farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Bu sayede, öğretmen adaylarının edindiği bilgileri kendilerine göre biçimlendirerek başkaca yöntemler geliştirebilecekleri ve diğer meslektaşları ile paylaşarak bilginin yayılımını sağlayabilecekleri öngörülmüştür. Böylece öğretmen adaylarının okullarda öğretilen müfredat bilgileri dışında kendi öğrenme süreçlerinin de belirleyicileri olmalarına katkı sağlayacakları düşünülmektedir.

Bulgular

Çalışmanın ilk gönüllü katılımcı grubunu 12/18 yaşları arasında disleksi tanılı bireyler oluşturmaktadır. Araştırma grubunun öykülerin ilk ve son versiyonları değerlendirildiği zaman, hemen her öykünün son versiyonunun çalışma kapsamındaki eğitimlerle verilen ana karakter, yan karakterler neden/sonuç ilişkisi kurma, zaman, mekân gibi unsurlarla da desenlendiği görülmüştür. Bu nedenle bazı katılımcıların öykülerinin ilk ve son versiyonlarının paylaşılması, araştırmanın bulgu ve yorumlamaları açısından faydalı olacaktır.

Disleksi Katılımcı Grubu Çıktılarına İlişkin Örnek Bulgular

Katılımcı: B.Ç

Öykü İsmi: HER ZAMANKİ GİBİ NORMAL BİR GÜNDÜ (İlk Versiyon-Eğitim Öncesi)

Her zamanki gibi normal bir gündü. Yine uzayda dolaşıyorduk, uzay kalamarı çıkana kadar zorlu bir mücadeleye başlayacağımızı biliyorduk. Ta ki direk bizi yakalayıp yiyince bütün her şeyin bittiğini anladık.

Öykü İsmi: GÖREVİMİZ UZAY (Son Versiyon-Eğitim Sonrası)

Nasa uzaydaki uyduyu tamir etmesi için bir grup astronotu görevlendirir. Astronotlar, aydaki istasyona inerler, ancak gemide bir sorun fark ederler. İstasyonda kimse yoktur ve bu gizemi çözmek üzere kaptan Cameron ekibini iki gruba ayırır. Herhangi bir bilgiye ulaşan hemen gemiye geri dönecektir. Bunun üzerine gruplar ayrılır ve dağılarak hızla çalışmaya başlarlar. Kaptan Cameron ile aynı grupta olan ve adı Trevor olan astronot, istasyonda çalışan bir kişinin ölmüş cesedini bulur. Hemen bu bilgiyi paylaşmak için gemiye döner ve “Bir şey buldum” diye telsizden anons yapar. Ancak oldukça süre geçmesine rağmen kimseden cevap alamayınca şüphelenir ve arkadaşlarını aramaya başlar.

Aramaları çalışmaları gittikçe karışık bir hal almaya başlamıştır. Biraz zaman geçtikten sonra Kaptan Cameron’u da ölmüş bir halde bulur. Trevor korkmuş bir halde gemiye döner ve gemiyi tamir etmeye çalışır. Biraz uğraştıktan sonra tamir eder ve gemiyi dünyaya geri nasıl götüreceğini düşünmektedir. Kontrol panelini kurcaladıkça dünyaya dönebilmek için otomatik bir rota olduğunu fark eder. Hemen rotasını ayarlar ve sağ salim bir dönüş yolculuğu yaşar. Herkes oldukça şaşkıncıdır.

Yolculuk esnasında geminin nasıl arızalandığı, mürettebatın nasıl öldüğü ve aydaki istasyondaki insanlara ne olduğu büyük bir gizemdir. Büyük bir yas tutulmaktadır. Gemi kontrollerden geçerken çalışanlar zeminde kan damlaları olduğunu fark ederler ve izleri takip ederler, kanlar dolapta biter. Çalışanlar dolabı açtukları zaman bambaşka bir macera başlamaktadır. Dolaptan çıkan bir zombi önce oradaki tüm insanları zombi yapacaktır ve tüm dünya zombi istilasının tehdidi altındadır. Ve dolaptan zombi çıkar ve bütün çalışanları zombi yapar ve bu zombi salgını bütün dünyaya yayılacaktır.

Katılımcının öyküsünün ilk versiyonunda karakterlerin, zamanın veya mekânın ne olduğu belirsiz iken, hikâyenin gelişimine ait bir olay örgüsü bulunmamaktadır. Ancak ikinci versiyonunda isimleri ile tanımlanmış karakterler, başi-ortası ve sonu olan, neden-sonuç ilişkisi içinde gelişen bir öykü ile bu öyküye ait belirli bir zaman ve mekân bilgisi olduğu açıkça görülmektedir.

Katılımcı: E.D

Öykü İsmi: BİRGÜN OKULA GİTTİM (İlk Versiyon-Eğitim Öncesi)

Bir gün okula gittim ve kantine indim. Bir şeyler alıp yukarı çıktım. Hemen sınıfa girdim ve ders başladı. Teneffüs olunca tekrar kantine indim. Okula geçirdiğim saatler aynı devam ediyordu derken güm diye bir ses duyduk ve çok şiddetliydi. İçimiz bir korku kapladı. Sonra matematik öğretmenimiz hemen internete baktı Kızılay Merasim Sokak’ta bir patlama olmuş dedi. Tam o sırada okuldan çıkıp eve gitme saatimiz gelmişti. Herkes bir telaş içindeydi. Hemen servise binip eve geldim. Annem ve Babam patlamada çok yaralı ve çok ölenler var dedi. Bunu duyduğumda çok kötü oldum çünkü burası tam babamın iş yerinin önüydü. Babam sürekli telefonla konuşuyor, arkadaşlarından haber almaya çalışıyordu. İyi ki babam orda değildi diye düşünüp Allah’a şükrettim.

Bu olaydan dört gün sonra yemek yemeğe bir yere gittik. Babam çayını havaya kaldırıp, “mutluluğa İçelim “dedi. Ben de babama “Ne oldu” dedim. Yaşıyorum orda ben de ölebilirdim deyip anlatmaya başladı. Babam o gün işten erken çıkmış. Arkadaşı

arabada yer var bizimle gel demiş. Oda arabaya binip eve gelmiş. Tam o saatte olay oluyor. Patlamanın olduğu servisin arkasında da babamın servisi var. Anlaşılan babam şans eseri kurtuluyor. Bunu duyduğum Zaman Allah'a şükrettim. Ölülere Allah'tan rahmet yaralılara da acil şifalar diliyorum. Halada şükrediyorum.

Öykü İsmi: MUCİZE GİBİ (Son Versiyon-Eğitim Sonrası)

Kayra Ankara'da yaşıyordu. Annesi ve babası öğretmen olan bir ailenin tek kızıydı. Kayra her gün olduğu gibi o günde okula gitmişti. Son derslere doğru güm diye büyük bir patlama sesi duydu ne olduğunu anlayamadı. Sonra bir anda aklına annesi ve babası geldi. Öğretmenine "Annemi ve babamı arayabilir miyim?" diye sordu. Öğretmeni evet deyince annesini ve babasını aradı. Fakat her ikisi de telefonu açmadılar. Tekrar defalarca aradı yine açmadılar. İçini büyük bir hüzün kapladı. Bir süre sonra telefonu çalmaya başladı. Arayan annesiydi. Annesi Kayra'ya "Ne oldu?" diye sordu. Kız annesine "okulda güm diye bir ses duydum aklıma siz geldiniz aradım" dedi.

Kayra dersler bitmiş evine dönmüştü. Kapıyı annesi açmıştı. Babasını göremeyince annesine "babam nerde" diye sordu. Annesi babasının daha işten dönmediğini söyledi. Kayra televizyonu açmış haberleri izliyordu. Haberlerde yanan bir aracı gösteriyorlardı. Altında Kayra'nın babasının adıydı ve daha kötüsü de bu araçtaki kişinin öldüğünü söylüyorlardı. Kayra bunu duyunca ağlamaya başladı. Annesi Kayra'nın ağlama sesini duyunca geldi "ne oldu kızım" diye sordu. Kayra bütün gördüklerini annesine anlattı. Bir anda eşinin öldüğünü duyan annesi de ağlamaya başladı. Bir nevi şoka girmişti. Annesi ve Kayra bir anda kendilerini sokağa atıp babasını aramaya başladılar. Akıllarına gelen bütün yerleri aradılar. Her yeri alt üst ettiler ama maalesef bulamadılar. Zaman geçtikçe ümitlerini kaybetmeye başladılar. Hava çok soğuktu ve artık yürümeye de güçleri kalmamıştı.

Kayra ve annesi eve dönmeye karar verdi. Eve döndüklerinde ikisi de bitkin haldeydi. Daha şoku üstlerinden atmamışlardı, uyumak mümkün değildi. Bu korkunç olay ve babaları akıllarına geldikçe hüngür hüngür ağlıyorlardı. Sabah olmak bilmiyordu, saatler durmuştu sanki vakit bir türlü geçmek bilmiyordu. Saat gece yarısı olduğunda ve yorgun olduklarından anne kız kanepenin üstün de sızıp kalmıştı. Annesi Kayra'ya "Kızım hadi kapıya bir bak" dedi. Kayra kapıyı açınca bir de ne görsün! Babası karşısında dimdik duruyordu. Kayra sevinçten babam diye çığlık atınca annesi hemen kapıya doğru koştu, eşini sağ salim görünce sevinç gözyaşlarına boğuldu. Kayra ve annesi sevinç içinde babasını kucakladılar. Artık onlar için kötü zamanlar geride kalmıştı.

Babası başından geçen olayı anlatmaya başlamıştı. Yolda giderken benzini bitiyor ve araba yolda kalıyor. Babası hemen arabayı kenara çekip benzin almak için en yakın yakıt istasyonuna yürümeye başlıyor. Arabadan biraz uzaklaştıktan sonra çok güçlü bir patlama oluyor zarar görmemek için kendini yere atıp saklanıyor. O esnada ne yapacağını şaşırıyor. Bir de patlayan arabanın kendi arabası olduğunu görünce şaşkınlığı bin kat daha artıyor. Aklına bizi aramak gelse de telefon araba da kaldığı için aramıyor. Tabi patlamadan dolayı yollar kapalı kaldığı için bir yere gidemiyor. Hemen olay yerine polisler ve ambulans geliyor. Polisler babamı gizli bir şekilde polis merkezine götürüyor. Orada olayla ilgili gerekli bilgileri aldıktan sonra babamı tedbir

amaçlı olarak sabah 6.30 kadar polis merkezinde tutuyorlar. Sabah babamın olayla ilgili bir suçunun olmadığını anlaşıldıktan sonra da babamı serbest bırakıyorlar. Kayra'nın bu korkunç olay annesini ve babasını ne kadar çok sevdiğini, onlarsız bir hayatın ne kadar anlamsız ve zor olacağını daha iyi anlamıştı. Kayra o günden sonra annesini ve babasını hiç üzmedi ve mutlu hayatlarına devam ettiler.

Öykünün ilk versiyonu bir tanıdığa anlatılan bir anı veya geçmişte yaşanmış bir olay şeklinde iken, ikinci versiyonun gerçekte yaşanmış bir olaydan yola çıkılarak neden-sonuç ilişkisi içinde ilerleyen bir öykü halinde olduğu görülmektedir. Bu ikinci versiyonun kendine özgü zaman ve mekân bilgisi, ana ve yan karakterleri, başı-ortası ve sonu olan bir olay örgüsü bulunmaktadır.

Katılımcı: M.E.K

Öykü İsmi: BENİM UÇAĞIM (İlk Versiyon-Eğitim Öncesi)

Benim Uçağımın Özellikleri:

1- Uzaya gidip geri gelebilir

2- Uçağım hem yolcu savaş ve özel yolcular için 3 ayrı bölümü vardır.

3- Benim uçağım 5 katlidir. İçerisinde: 2 mutfak, her katta. 2 tuvalet, 3. katta yatak ve dolaplar vardır, her koltuğun arkasında özel tablet vardır. (Sadece özel yolculara), 1 tane disko salonu vardır, 2 sinema salonu, 1 tane oyun salonu, sera odası, kamera odası ve çalışma odası vardır. 4- 5 pilot, 6 polis, 5 erkek ve 5 kadın görevli vardır. 2 Tane Doktor vardır. 5- Bu Son Özelliği Herkesi şaşırtacak çünkü benim uçağım özel uzat oteli olabilir. Benim uçağım da oksijen üreten bir makine sayesinde uçağım da oksijen maskesine gerek yoktur.

Öykü İsmi: MUTLULUK (Son Versiyon-Eğitim Sonrası)

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde pireler berber iken develer tellal iken ben anamın beşiğinde tıngır mungır sallanır iken... Çoook uzak bir ülkede bir kral varmış. Bu kral çok da iyi biri değilmiş, biri kız diğeri erkek olan çocuklarından başka fazlaca kişiyi sevmezmiş. Kral aynı zamanda oldukça gösteriş meraklıymış. Kral, karısı ve çocuklarını tatile çıkarmak için beş katlı, içerisinde iki mutfak, her katta iki tuvalet, her koltuğun arkasında özel tablet olan kocaman bir uzay gemisi yaptırmış. Gemide bir tane disko salonu, iki tane sinema salonu, bir tane oyun salonu, sera ve çalışma odaları varmış.

Uzaydaki yolculukları sırasında kraliçe hastalanmış ve gemideki bütün doktorlar ve büyücüler hastalığına çare bulamamışlar. Kraliçenin durumu gitgide kötüye giderken kral bir gece bir rüya görür. Rüyasında aksakallı bir dede ona kraliçeyi iyileştirecek ve hastalığının tedavisi için nadir bulunan bir çiçeğin gerektiğini ve bu çiçeğin ancak uzaktaki bir yıldızın üstünde bulunduğunu söyler. Kral hemen telaş ve endişe içinde uyanır ve hemen muhafızlarına haber vererek o çiçeği aramak için rotayı değiştirirler.

Uzun bir yolculuktan sonra çiçeğe ulaşırlar ancak çiçeğin başında onu bekleyen bir bahçıvan varmış. Kral hemen bahçıvana çiçeğin kraliçe için çok gerekli olduğunu ve ne

kadar isterse parasını ödeyeceğini söyler. Bahçıvan, “Ben para istemiyorum. Sadece bir soru soracağım. Eğer bu soruyu bilerseniz çiçeği size vereceğim, eğer bilemezseniz çiçek bende kalır” demiş. Kral zorunluluktan anlaşmayı kabul etmiş, Bahçıvan sorusunu sormuş:

“Yağmurlu bir günde bir adam öldürülmüş. Üç komşusu suçlu olarak dinlenmiş. Birinci komşuya o gün nerde olduğunu sormuşlar, çaycı olduğunu ve çay yaptığını söylemiş. İkinci komşuya sormuşlar, temizlikçi olduğunu ve temizlik yaptığını söylemiş. Üçüncü komşuya sormuşlar, bahçıvan olduğunu ve çiçekleri suladığını söylemiş. Sizce hangi kadın kocasını öldürmüştür?” Kral hemen cevap vermiş. Tabii ki de bahçıvan olan üçüncü komşu. Çünkü yağmurlu bir günde çiçek sulanmaz.

Yıldızın üstündeki bahçıvan sözünü tutmuş ve çiçeği Kral’a vermiş. Bir sorun daha varmış. Uzayda yer çekimi olmadığı için çiçeği ezerek suyunu çıkarmak mümkün değilmiş. Kral hemen dünyaya geri dönmüş ve çiçeğin suyu içirilen kraliçe hemen iyileşmiş. Kral da para ile her şeyi satın alamayacağını dersini almış. Krallığını iyi yöneterek sonsuza kadar mutlu ve bitki dostu olmuş.

Görüldüğü gibi öykünün ilk versiyonu bir öykü değil, katılımcının hayalindeki uçağın özelliklerinin betimlenmesi şeklindedir. Ancak öykünün ikinci versiyonu masal şeklinde ilerleyen, içinde ana ve yan karakterleri bulunan, giriş-gelişme ve sonuç ekseninde ilerleyen bir olay örgüsüne sahip olan, son derece yaratıcı öğeleri de içinde barındıran bir öykü şeklindedir.

Katılımcı: O.B

Öykü İsmi: İKİ KARDEŞ VARDIR (İlk Versiyon-Eğitim Öncesi)

İki kardeş vardır. Bu kardeşler yıllardır birbirlerini görmüyorlar. Biri kirli işler yaparken diğeri işinde gücündeymiş. Kirli işi yapan kardeş bilmeden diğerkardeşinin yanına gider ve şöyle der;

- “Merhaba benim bir davam vardı nasıl yardımcı olabilirsiniz?”

Diğerkardeş;

- “Ne davanız var?” der.

Diğerkardeş;

- “Ben eşimden ayrılacaktım.” der. Duruşma açılır ve fark eder ki bu yıllardır aradığı kardeşidir ve bunu kanıtlamak için DNA testi yapılır. Bu yıllardır kayıp olan kardeşidir.

Aralarında anlayamadığı bir sevgi oluşur ve ne iş yaptığını merak eder ve bunu gizlice takip eder kaçakçılık uyuşturucu gibi zararlı maddeler sattığını öğrenince gider ve şöyle der;

- “Sizin bir kardeşiniz var mıydı?”

Diğer kardeşi;

- “Evet vardı ama nerde bilmiyorum.” der.

Diğer kardeşi;

- “O benim. DNA testi yaptım.” der. DNA raporunu gösterir ve sorar, bizim davanın sonucunu öğrenmek ister ve haftaya duruşma olduğunu öğrenir. Duruşma günü gelir ve dava sonucunda eşlerin ayrılmasına karar verilir ve kardeşler mutlu mesut yaşarlar.

Öykü İsmi: MUCİZE (Son Versiyon-Eğitim Sonrası)

Mert ve Murat isimlerinde birbirlerini yıllardır görmeyen iki kardeş vardır. Mert kirli işler yaparken, Murat ise işinde gücünde bir avukattır. Bir gün tesadüfen Mert bilmeden Murat’ın yanına gider ve şöyle der;

- “Merhaba! Benim bir davam vardı. Yardımcı olabilir misiniz?”

Murat;

- “Davamızın konusu nedir?” Diye sorar.

Mert;

-” Eşime boşanma davası açmak istiyorum.” der ve sorunlarından bahseder. Dava açılır, duruşmalar başlar fakat bu süreçte aralarında farklı, anlam veremedikleri bir sevgi oluşmuştur. Mert’in yüzündeki yara izi Murat’ın dikkatini çekmiştir ve aklında kendi kardeşinin yetimhane yıllarında oradan kaçarken düştüğü ve yüzünün zarar görmesinden dolayı dikiş atıldığı anısı canlanır. Yoksa bu yıllardır aradığı kardeşi midir? Tesadüfler iki kardeşi artık bir araya getirebilmek için yeterli midir? Murat, Mert’in içtiği çay bardağı ve kendinin bir saç örneğini alarak gizlice bir DNA testi yaptırır. Bu sonuç kardeş olduklarının kanıtıdır. Mert, Murat’ın yıllardır aradığı kardeşidir.

Murat, Mert’in ne iş yaptığını merak eder ve bunu gizlice takip ederek kaçakçılık uyuşturucu gibi zararlı maddeler sattığını öğrenince çok üzülerek gider ve der ki;

- “Mert senin bir kardeşin var mıydı?” Mert şaşkınlık içinde Murat’a bakarak;

- “Evet, vardı ama nerde olduğunu bilmiyorum.” der. Murat artık her şeyi anlatmaya başlamıştır.

- “Senin kardeşin benim. Sen bana duruşma için geldiğinde içtiğin bardağı alarak DNA testi yaptırırım.” der ve sonuçları Mert’e gösterir. İki kardeş birbirlerini buldukları için çok sevinmişlerdir. Ve 2 hafta sonra duruşma vardır. Duruşma günü gelir çatar ve dava sonucunda eşlerin ayrılmasına karar verilmiştir. Murat derki;

- “Mert bu işleri bırakmanı istiyorum. Yıllardır aradığım kardeşimin benim karşımda olmasını istemiyorum. Namuslu, alının teriyle parayı kazanabilirsin.” Mert kardeşini dinledikten sonra hak verir.

-” Tamam Murat. Ben de severek yapmıyordum, fakat hayat işte bir şekilde bizi bir

yerlere sürüklüyor.” diyerek bu işleri bırakır.

Asıl konu en önemli meseledir, artık sıra annelerini bulmaya gelmiştir. Aradan yıllar geçer ve ansızın bir akşamüstü iki kardeşin kapısı çalar. Kapıdaki bir kadındır ve elinde birkaç resim vardır. Kibar ve güzel bir ses tonuyla;

- “İyi akşamlar rahatsız etmiyorumdur umarım. İzin verirseniz sizinle önemli bir mevzu konuşmak istiyorum.” der. Mert;

-” Buyurun içeri girin. Kardeşim de içerde, hep birlikte konuşalım.” diyerek kadını içeri davet eder. Murat da şaşırmıştır. Akşamın bu saatinde gelen kadın kim acaba? Murat, nezaketle gelen kadını oturtur ve anlatmasına izin verir. Kadın isminin Nazlı olduğunu ve iki kardeşin yıllar önce onun yetimhaneye bıraktığı çocukları olduğunu söyler. Yıllar sonra annelerini karşılarında görmenin şaşkınlığı ile Mert kızgın, öfkeli ve bir o kadar da özlemle sorar;

- “Neden? Neden bıraktın bizi? Bizim suçumuz neydi ki bizi annesiz bıraktın? Herkes anneleriyle babalarıyla gezerken, eğlenirken biz yetimhane parmaklıklarından baktık. Sonra bizi ayırıp farklı ailelere verdiler.” Nazlı, babalarının yapmış olduğu bir hatadan dolayı öldürüldüğünü ve kötü insanların onların da peşine düşerek öldürmek istediğini anlatır. Bu durum benim için de hiç kolay değildi. Sizin hasretinizden ben de hafızamı kaybetmiştim. Elimde kalan bu resimler beni hayata bağladı diyerek çocuklarına sarılır. Tüm aile tekrar bir aradadır.

Görüldüğü gibi öykünün ilk versiyonu zaman ve mekân bilgisi içermeyen, mantıksal bir yapıya sahip olmayan bir olay örgüsü içermektedir. Ancak ikinci versiyon, ana ve yan karakterleri, bu karakterlerin ağzından dökülen mantıklı ve yaratıcı diyalogları, belirli bir zamana yayılmış ve neden-sonuç ilişkisi içinde ilerleyen olay örgüsü ile mekânı belli bir öykü yapısındadır.

Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda yukarıda örnek olarak verilen öykülerden yola çıkılarak, disleksi tanımlı katılımcı grup ile yapılan eğitimlerin katılımcıların öykülerine olumlu yönde fayda sağladığı söylenebilir. Başka bir deyişle, katılımcıların eğitim öncesinde ve sonrasında yazmış oldukları öyküler ile yazma becerilerinde kayda değer bir değişim olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların öykülerinin ikinci versiyonunda, disleksili bireylerin sosyal adaptasyonlarında da çoğu zaman sorun olabilen zaman, mekân, neden-sonuç ilişkisi gibi kavramların dahi doğru kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu kazanımlar, çalışmanın başkaca bir amacı olan bireylerin sosyal hayatla uyumlanmalarına katkı sağlaması beklentisini de karşılamaktadır. Çalışmanın başarıya ulaşmış olmadığına dair objektif bir veri oluşturmak ve alanda yapılacak başka çalışmalar için alternatif bir referans kaynak olması amacıyla, sahadaki süreçler ile alınan tüm geri bildirimler görsel ve basılı olarak belgelenmiştir.

Öğretmen Adaylarına İlişkin Örnek Bulgular

Çalışmanın son bölümünü, verilen eğitimler ile disleksili bireylerin öğrenme potansiyellerindeki değişikliklerin araştırılması oluşturmaktadır. Çalışmanın bu aşamasında 7'si deney ve 7'si de kontrol grubunda yer almak üzere toplam 14 öğretmen

adayı yer almıştır. Deney grubunda yer alan 7 öğretmen adayına çalışma süresince elde edilen bilgi ve belgelerin aktarımı yapılırken, buna karşın kontrol grubunda yer alan 7 öğretmen adayı ile herhangi bir bilgi paylaşımı yapılmamıştır. Çalışmanın bu kısmına ait örnek bulgular aşağıda yer almaktadır.

Kontrol Grubu Öntest Örnek Cevaplar:

Soru: Disleksili bireylerin eğitim süreçleri hakkında neler biliyorsunuz?

Verilen Cevaplar:

- Bilmiyorum **B.K. (Yaş 22)**
- Bu konuda bir fikrim yok **E.M. (Yaş 20)**
- Eğitim süreçlerinin zor geçtiğini, genel başarıları için çok çabalamaları gerektiğini biliyorum **N.E. (Yaş 22)**

Soru: Disleksili bireylerin çalışma koşulları ve hayatları hakkında neler biliyorsunuz?

Verilen Cevaplar:

- Hiçbir fikrim yok **B.K. (Yaş 22)**
- Bilmiyorum, ama disleksi olup çok başarılı olan bir hocam var. **E.M. (Yaş 20)**

Soru: Disleksili bireyler hakkında neler biliyorsunuz?

Verilen Cevaplar:

- Disleksili bireyler ile daha önce çok sık karşılaşmadım **E.B. (Yaş 23)**
- Genelde böyle bireylerin çok özel yetenekleri olduğunu söylüyorlar. Genelde aileler gelip benim çocuğum çok zeki, benim çocuğumda disleksi var kesin Einstein olacak edası ile geliyorlar. Sonra bir hayal kırıklığı olabiliyor. **G.T. (Yaş 22)**

Soru: Sizce disleksili bireyler senaryo ve/veya kısa film öyküsü yazabilir mi? Yanıtınız hayır ise neden?

Verilen Cevaplar:

- Emin değilim. Tabi ki normal gelişim gösteren bireyler kadar olmasalar da destek ile belki yapabilirler. **A.P. (Yaş 21)**
- Belki sadece kendi hayatlarımı, hani yaşadıklarımı anlatan kısa öyküler yazabilirler. **N.E. (Yaş 21)**

Deney Grubu Öntest Örnek Cevaplar:

Soru: Disleksili bireylerin çalışma koşulları ve hayatları hakkında neler biliyorsunuz?

Verilen Cevaplar:

- Bu konuda pek bir bilgim yok aslında. Ama daha çok kendilerini sanatsal faaliyetler gibi alanlarda geliştirdiklerini duymuştum. A.T.K. (Yaş 22)
- Bilmiyorum. G.Ç. (Yaş 22)
- Bilmiyorum Ü.G. (Yaş 36)
- Her mesleği yapamayacaklarını düşünüyorum. Meslek seçiminde kendi kişisel yeteneklerini göz önünde bulundurmaları gerektiğini biliyorum. Y.D. (Yaş 21)
- Bu konuda da bir fikrim yok. Z.K. (Yaş 21)

Soru: Sizce disleksili bireyler senaryo ve/veya kısa film öyküsü yazabilir mi? Yanıtınız hayır ise neden?

Verilen Cevaplar:

- Sanmıyorum. Yani biraz güç bence. Çünkü anlama ve okumada genel olarak güçlük çektikleri için ve bu alanda tamamen anlama, okuma ve yazmaya ilişkin olduğu için, bu konuda biraz hassas olduklarını ve güçlük çekebileceklerini düşünüyorum. A.C.S. (Yaş 21)
- Bence %51 yazamaz. Zaten asıl yaşadıkları sıkıntı okuma-yazma ve konuşmada iken, okuma-yazma ve konuşma üzerine bir metin yazmaları çok üst düzey bir beceri olur onlar için. Y.D. (Yaş 21)
- Bilemiyorum... Yardım sağlandığında belki yazabilirler onun dışında bağımsız olarak zorlanabilirler. Çünkü genellikle sıkıntı yaşadıkları konu okuma yazma olduğu için senaryo yazma konusunda bu yüzden sıkıntı yaşayabilirler. **Z.K. (Yaş 21)**

Deney Grubu Sontest İlave Sorulara (Belgesel Film) Örnek Cevaplar:

Soru: İzlediğiniz film çerçevesinde sizce kısa film ve senaryo eğitiminin (kısa film öyküsü yazımı) disleksili çocukların eğitimindeki artıları ve eksileri nelerdir?

Verilen Cevaplar:

- Başarı duygusundan bahsettik. O başarı duygusu bence çok önemli bir şey. Çocuk bir şey başardığını hissederse eğer hayata olan motivasyonu zaten artar bu çocuğu bir kere 1-0 öne geçirir. Öyle olunca diğer alanlara da ilgisinin artacağını düşünüyorum ben. A.T. K. (Yaş 22)
- Artıları, bir olaydaki yer-zaman kavramını bile algılamaları için, onların eğitimi verildiği için aslında buldukları ortamın ya da olayın sonucun daha kolay kavrayabilirler diye düşünüyorum. Çünkü, mesela çocuklarda şey var; hangi ortam gerçek ortam? Hayal dünyaları o kadar zengin ki, böyle bir sürü şey kuruyorlar ve onu yazıya dökmekte çok zorlanıyorlar. Başı ayrı oluyor, sonu ayrı oluyor, ama hani bunu öğrenirlerse kendi hayatlarında da neden-sonuç ilişkisini

daha kolay kurabilirler diye düşünüyorum. Eksisi olarak bir şey görmedim. G. Ç. (Yaş 22)

- Artıları şöyle olabilir; spesifik konular seçilip bunlar kısa film şeklinde işlendiğinde ya da toplumsal uyum becerileri bu şekilde işlendiğinde, çocukların ilerideki yaşamlarına büyük oranda katkı sağlayabilir. Negatif yönleri de bunu da tam bilmiyorum ama, eğer o gruptaki herkes disleksili öğrenci ise bence biraz toplumdaki uzaklaştırma gibi olmuş. Yani ben biraz daha böyle iç içe olmaları ve normal gelişim gösteren akranları ile birlikte olan bir kursa katılmalarını tercih ederdim. A.S. (Yaş 23)

- Kendilerini ifade etmeleri artmış. Sosyal becerileri artmış, kaynaşmışlar. Öz güvenleri artmış. İç dünyalarını kaleme dökmüşler. Hayal güçlerini geliştirmişler. Hepsisi girişte farklılardı. Gönülsüz gelmişler ama severek ayrılmışlar. Güzeldi yani. Ü.G. (Yaş 22)

Soru: İzlemiş olduğunuz belgesel film çalışmasında sözlü iletişim yöntemi ile disleksi tanılı bireylere senaryo (kısa film öyküsü) yazım teknikleri eğitimi verilmiştir. Sizce ilgili eğitim doğru yöntem kullanılarak amacına ulaşmış mıdır?

Verilen Cevaplar:

- Bence doğru yöntem kullanılmış. Böyle olmayıp da öğrencilere bu konuda birçok kitap vardır, öğrencilere direkt kitap önerip de siz bu kitapları okuyun daha sonrasında böyle böyle yapalım...O hem sıkıcı olur hem de öğrenciler zaten sıkıldıkları olaylar veya kendilerini başarısız hissettikleri olaylar bu olaylar yani. Bunun yerine sözlü olarak kendilerini ifade etmelerini istemek daha hoş olmuş. Daha güzel olmuş. A.T. K. (Yaş 22)

- Evet bence doğru yöntem kullanılmış ve hani çocukların söylediğine göre ve çocuklar da bir ilerleme gördük. O yüzden amacına ulaşmış. Normalde hani hocalar direkt konuyu verirler ya, ama bu çocuklara belli bir uyarlama yapılması gerekiyor ve siz de parçadan bütüne doğru gitmişsiniz ve bence bu yöntem çocuklar için etkili olmuş. G.A. (Yaş 22)

- Evet doğru yöntem kullanılmış. Hatta bu eğitim verilirken farklı ortamlarda eğitimler verilmiş, bahçe gibi, açık hava veya bir salon gibi bir yerde. Bence gayet etkili bir yöntem kullanılmış. A.S. (Yaş 23)

Soru: İzlediğiniz belgesel film disleksi hakkında neler anlatıyor?

Verilen Cevaplar:

- Disleksi hakkında, öğrencilerin görsel ve işitsel şeylere daha fazla dikkatlerini çektiklerini, bu yollarla daha kolay öğrendiklerini, bir şeyleri yapabildiklerini gördüklerinde bunların onlara özgüven ve mutluluk verdiğini, aynı zamanda da tabii ki izleyenler için de bu çocuklar bir şeyleri başarabiliyor algısı veriyor bence. G. Ç. (Yaş 22)

- Açıkçası önceden senaryo yazabileceklerini düşünmüyor iken bizzat kendim

görmüş oldum senaryo yazabileceklerini. Film bana bunu öğretmiş oldu. Y. D. (Yaş 22)

• Bir şeyin öğretilabilir olması için farklı yöntemlerin kullanılabilmesine ilişkin ve bunların alan uzmanlarının yapmasına ilişkin bir bilgi sağladı bana. A.S (23)

Soru: Genelde sinema, özelde belgesel sinemanın disleksili bireylerin eğitim süreçlerine herhangi bir etkisi olabilir mi? Evet ise nasıl? Hayır ise neden?

Verilen Cevaplar:

• Evet olabilir. Bunun konuya ilişkin olabileceğini düşünüyorum ben. Yani, eğer böyle spesifik konular seçilebilirse, bunlar belgesellere disleksili bireylere uygun şekilde işlenebilir. Çünkü bizde genellikle öğrenme güçlüğü ve özel gereksinimli bireylerde izlemeyle öğrenilen bilgiler daha kalıcı olur. Bu yüzden görsel destekleyici sistemler çok önemli. A. S. (Yaş 23)

• Çok şey kattığımızı gördük. Çocuklar kendi iç dünyalarını dile getirebilmişler. İzlediğimiz kadarıyla çok mutlu olmuşlar. Kendilerine özgüvenleri artmış, bu diğer sosyal becerilerinden tutun akademik becerilerine kadar çok katkı olacağını düşünüyorum. Yüz ifadelerinden, konuşmalarından bu gayet belli oluyordu. Ü. G. (Yaş 22)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi kontrol ve deney grubu ile yapılan öntest değerlendirmeleri, özel eğitim öğretmen adaylarının disleksi ve disleksili bireyler hakkında temel düzeyde de çok fazla bilgi sahibi olmadıklarını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, tüm katılımcı öğretmen adayları disleksili bireylerin kısa film öyküsü yazamayacaklarını da düşünmektedirler. Ancak çalışmanın ikinci kısmında, deney grubuna eğitim sürecini anlatan belgesel filmin izlettirilmesinden sonra yapılan son test uygulamasında, öğretmen adaylarının yaklaşım ve düşüncelerinde olumlu yönde değişim gözlemlenmiştir.

Deney grubundaki öğretmen adayları filmi izledikten sonra, disleksili bireylerin eğitimlerine yönelik uygun eğitsel düzenlemeler yapıldığında onların eğitimlerinin mümkünlüğüne yönelik düşüncelerinde olumlu yöne bir gelişim göstermişlerdir. Bununla birlikte çalışmanın konusu olan kısa film eğitiminin, disleksili çocuklara ve onların eğitim süreçlerinin yanı sıra sosyal hayatlarına da katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Şöyle ki, çalışma ile verilen eğitimlerin disleksili bireylerin kendilerini ifade etme yöntemlerini, sosyal becerilerini ve özgüvenlerini arttırdığını vurgulamışlardır. Son olarak öğretmen adayları, çalışmada verilen eğitimlerin öğrenci etkileşimli ve görsel desteklerle yapılmasının disleksili bireylerin öğrenme süreçlerine sağladığı katkının da altını çizmişlerdir.

Tartışma Ve Sonuç

Alanyazındaki disleksi çalışmalarının az ve sınırlı olması, yetişmiş akademik personelin varlığını etkilemekte, bu durum ise öğretmen adaylarına bu dersin programlarına konulmasını engellemektedir (Balci, 2015). Tüm diğer alanlarda olduğu gibi disleksi alanında da yeterince bilgi sahibi olmadan meslekte aktif göreve başlayan öğretmenler, kendilerini

eksik hissedecekler ve kendilerinden beklenen performansa ulaşmakta zorlanacaklardır.

Araştırmada, kontrol ve deney grubu için seçilmiş olan öğretmen adaylarının -özel eğitim alanından seçilmiş olmalarına rağmen- %72 sinin “Disleksili bireyler hakkında neler biliyorsunuz?” sorusuna kabul görür -ancak tam kabul olmayacak şekilde-cevap verdiği gözlemlenmiştir. Katılımcıların yalnızca %57’sinin disleksili bireylerin eğitimleri ile ilgili doğru bilgi sahibi olduğu, kontrol ve deney gruplarındaki bilgi seviyelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının aldığı eğitimde standart bir bilgilendirme olmadığı ve bu adayların kulaktan dolma ve/veya kişisel merak ve ilgilerine göre bilgi kaynaklarına ulaştıkları sonucuna varılmıştır. Alanyazında var olan çalışmalar ve bu çalışmanın bulguları göstermektedir ki, öğretmen adayları disleksi konusunda yeterince bilgi sahibi olamadan mezun olmaktadır.

Bu araştırma, özel eğitim alanında uzman danışmanların bilgilendirmeleri doğrultusunda hazırlanan eğitim materyalleri ve özel eğitim öğretmenleri için alternatif bir bilgilendirme içeriği olacak şekilde tasarlanmıştır. Çalışmada araştırmacı öğretmen yöntemi kullanılmış olup, katılımcılara bilgi aktarımı disiplinler arası bir iş birliğiyle, belgesel film çalışmasının öğretmen adaylarına izlettirilmesi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemle sözlü aktarım ile sağlanabilecek olan yüzeysel bilgi transferi yerine, izleyicilerin sürece bizzat tanıklık etmeleri ve hatta kendilerini sürece dahil hissetmeleri hedeflenmiştir.

O’Connor, filmlerin izlenilmesinden sonra sınıfta yapılan tartışma ve yorumların bir metin okunduktan sonra yapılan yorum ve tartışmalardan daha verimli olduğunu belirtmiş, filmle ilgili yaptığı tartışmalarda öğrencilerin etkinliklere daha kolay katıldıklarından bahsetmiştir (aktaran Öztaş, 2007). Çalışma kapsamında deney grubuna öntestte sorulan “Disleksili bireyler senaryo ve/veya kısa film öyküsü yazabilir mi?” sorusunun cevabı %43 hayır ve %14 kararsız iken, yapılan son testten sonra evet cevabı %100 e çıkmıştır. Bu iyileşme, çalışmanın öğretmen adayları üzerinde beklenen amaca uygun olarak bilinçli bir farkındalık da yarattığını göstermektedir.

Çalışmaya konu olan ölçülebilir değerlendirme süreçleri tamamlandıktan sonra, çalışmaya konu olan bilgi ve belgelerin tamamı tüm araştırma grubu ile (kontrol ve deney) paylaşılmıştır. Bu paylaşım ile öğretmen adaylarının öncelikle, kendilerinin bilgiyi edinme ve sunma hususlarında klasik eğitim anlayışının dışında hareket etmeyi öğrenmeleri teşvik edilmiştir. Katılımcı öğretmen grubunun edindiği bilgileri kendine göre biçimlendirerek başkaca yöntemler geliştirebilmesi ve meslektaşları ile paylaşarak bilginin yayılımını sağlaması öngörülmüş, bu şekilde de kendilerinin de okullarda öğretilen müfredat bilgileri dışında kendi öğrenme süreçlerinin belirleyicileri olmalarının önü açılmıştır.

Disleksi tanılı bireyler ile yapılan kısa film öyküsü yazma çalışmasının sonuçlarının ise, araştırmanın amacını destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Katılımcıların hemen hepsinin yazdığı öykülerin ilk ve son versiyonları arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Öykülerin ilk versiyonu zaman ve mekân bilgisi, ana ve yan karakterler, neden-sonuç ilişkisi içinde gelişen olay örgüsü gibi bir öykünün temel yapı taşlarını oluşturan unsurlara sahip değildir. Ancak bununla beraber, katılımcıların aldıkları eğitim sonucu yazdıkları öykülerin ikinci versiyonları zekice ve mantıklı bir şekilde yazılmış diyaloglar, yaratıcı bir şekilde işlenmiş ana ve yan karakterler, belirli bir mekâna ve zaman dilimine sahip olaylar, neden-sonuç ilişkisi içinde ilerleyen, başi-ortası ve sonu olan olay örgülerine

sahiptir. Sonuç olarak disleksi tanılı bireyler, bir kısa film öyküsünde olması gereken hemen hemen tüm unsurları kendi yazdıkları öyküler içinde kullanmayı başarmışlardır. Bu da süreç içinde verilen eğitiminin ve yönteminin bu bireyler üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Altun, S. (2015). Geleceğin Araştırmacı Öğretmeni. XIV. Geleneksel Eğitim Sempozyumu "Geleceğin Öğretmeni". Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği. S.16. 29-31 Ocak 2015 / Antalya.
- Altuntaş, F. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Disleksiye İlişkin Bilgileri ve Dislektik Öğrencilere Yönelik Çalışmaları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, A. (2009). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı ve Türkçe Öğretimi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13 (1), 143-154.
- Babkie, A. M., & Provost, M. C. (2004). Teachers as Researchers. *Intervention in School and Clinic*, 39 (5), 260- 268.
- Bacanlı, H. (2004). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Nobel Yayınları.
- Balcı, E. (2015). Amerika Birleşik Devletleri'nde disleksili bireylere uygulanan eğitim ve öğretim programlarının Türkiye'de yapılan çalışmalara katkısı açısından değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balcı, E. (2017). Disleksi Hakkında Gerçekler: Disleksi Nedir ve Ne Değildir? *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (1), 1-17.
- Balcı, E. (2019). Disleksi Hakkında Öğretmen Görüşleri ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 20 (1), 162-179.
- Bingöl, A. (2003). Ankara'daki İlkokul 2. ve 4. Sınıf Öğrencilerinde Gelişimsel Disleksi Oranı. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 56 (2), 67-82.
- Cochran-Smith, M., & Lytle, S. L. (1993). *Inside/Outside Teacher Research and Knowledge*. New York: Teachers College Press.
- Cohen, L., & Manion, L. (1994). *Research Methods in Education* (4th ed.). London: Routledge Press.
- Çepni, S. ve Akdeniz, A. R. (1996). Fizik Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Yeni Bir Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 221-226.
- Demir, B. (2005). Okul Öncesi ve İlköğretim Birinci Sınıfa Devam Eden Öğrencilerde Özel Öğrenme Güçlüğü'nün Belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Demircioğlu, İ. H. (2004). Tarih ve Coğrafya Öğretmenlerinin Sosyal Bilimler Öğretiminin Amaçlarına Yönelik Görüşleri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği). *Bilig*, (31), 71-84.

Deryakulu, D. (2000). Yapıcı Öğrenme. İçinde: A. Şimşek (Ed.), Sınıfta Demokrasi, s. 53-77. Ankara: Eğitim-Sen Yayınları

Ekiz, D. ve Yiğit, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Eğitim Araştırmalarının Amaç ve Çeşitleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (23), 3-20.

Öztaş, S. (2007). Tarih Öğretimi ve Filmler: Tarih Öğretiminde Film Kullanılmasının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Salman, U., Özdemir, S., Salman, A.B. & Özdemir, F. (2016). Özel Öğrenme Güçlüğü "Disleksi". FNG & Bilim Tıp Dergisi, 2 (2), 170-176.

Shaywitz B.A. & Shaywitz S.E. (1989). Learning Disabilities and Attention Disorders. In: Swaiman KF (Ed.). Pediatric Neurology, Principles and Practice. St.Louis: The C.V.Mosby Company Press, 857-894.